

SKALNIČKÁ ŘŮVROK

KLUBOVÝ ZPRAVODAJ číslo 38 (2-98)

OBSAH

NAŠE AKCE:

- Přednášky a členské schůze.....
- Ohlédnutí za výstavou 1998.....
- Hodnocení exponátů.....
- Výměna semen.....
- Knihovna.....
- Zájezd v květnu 1998.....

PĚSTITELSTVÍ:

- Vřesoviště a hajní partie (záznam přednášky Z.Řeháčka).....
- Pěstování primulí (V.Jáně).....
- Neobvyklá kapradinka (Dr.M.Doležal).....
- Drobné cibuloviny - Bulbocodium.....
- Opravte si.....
- Pěstitelské perličky.....

CO NÁS ZAJÍMÁ:

- Klíč k určování hořců skupiny Aptera čili Cruciata.....
- Pálava (P.Holík).....
- Tento způsob léta... ..

INFORMACE Z KLUBU:

- Změny v členské základně.....
- Drobné zprávy a informace.....

Přednášky a členské schůze

I v druhém pololetí letošního roku se budeme scházet na Křenové č.67 ve 2.poschodí každý první čtvrtek v měsíci v 16.30 hodin. Na případné změny programu se lze dotázat u předsedy klubu Ing.Škorpila, aktuální informace budou i ve vývěsce na Orlí ulici u lékárny "U

červeného raka". Věříme ve vaši hojnou účast na schůzích.

Čtvrtek 3.září 1998, 16.30

Dr.Vít Hrabě, CSc., Brno

Přesné téma přednášky se nám do uzávěrky sice nepodařilo zjistit, víme ale, že nás autor zavede do hor a představí zajímavé rostliny.

Přijďte, uslyšíte, uvidíte a budete určitě spokojeni.

Čtvrtek 1.října 1998, 16.30

Zdeněk Řeháček, Hradec Králové

Skalky z nevápenných hornin

Můžeme se těšit na kvalitní přednášku, v níž nebude chybět přehled vhodných rostlin, které nám autor prostřednictvím diapositivů představí.

Čtvrtek 5.listopadu 1998, 16.30

Dr.Jan Štursa, Vrchlabí

Svět horských rostlin - květena vybraných pohoří čtyř kontinentů

Přednášející, který je pracovníkem Krkonošského národního parku, nám na diapositivech ukáže vybrané zástupce hlavních typů horského prostředí - od horských lesů, přes alpské louky, skály a sutě, prameniště, sněhová výležiště, rašeliniště atd. Ukáže nám květena evropských pohoří (Krkonoše,Tatry,Alpy,Pyreneje,Skandinávie), Kavkazu,Himálají, některých míst Severní Ameriky a severu Afriky. Jak nám napsal, bude se snažit hovořit nejen o kráse horské květeny, ale především o zvláštnostech života horských rostlin na výše uvedených stanovištích. Přednáška by měla trvat 2-2,5 hodiny.

čtvrtek 3.prosince 1998, 16.30

Ing.Josef Holzbecher, Lelekovice u Brna

Některé nové možnosti využití skalniček

Je spousta lidí, kteří si koupí pro dekoraci bytu rozkvetlý brambořík, azalku nebo pryšec "vánoční hvězdu". Po odkvětu, kdy tyto rostliny ztratí svou okrasnou hodnotu je nahradí jinými. V Holandsku si takto můžete koupit třeba levísií nebo zvonek. Zejména toto téma by měla prosincová přednáška rozvinout.

sobota 23.ledna 1999, 9.00

Výroční členská schůze

Uskuteční se také v sále na Křenové 67. Pozvánky budeme zasílat jen v případě, že se změní termín nebo místo konání, proto si datum a čas pečlivě poznamenejte do svých diářů ! Na programu bude tradiční program včetně tomboly. Dále si promítneme několik diapositivů z výstavy včetně nejlepších exponátů a oceníme nejúspěšnější pěstitele.

Ohlédnutí za výstavou 1998

Během letošního jara areál Čtyřlístku, ve kterém již po několik let pořádáme své výstavy, prodělal několik změn. A byly to změny k lepšímu.

Začít musím skalkovým jehlanem, který se měl stát (a doufám, že stal) ústředním prvkem asfaltové plochy před jezírkiem. Pracovat se na něm začalo vlastně již koncem zimy. Tehdy se za sychravého dne sešla v lažáneckém lomu skupinka od deště se sněhem navlhých mužů a pomocí vlastních rukou a nakladače s obrovskou lžící vybrala a naložila asi 8 tun tmavého

vrstevnatého vápence. Byla to slušná hromada kamení. Pak nastoupil přítel Ing. Holzbecher, aby v několika předjarních dnech vybudoval s několika pomocníky toto dílko. Některé rostliny se sázely do úzkých kolmých spár orientovaných na všechny světové strany již při stavbě, ostatní se dosazovaly během první půli dubna. Problém se zeminou, která měla udržovat vlhkost a nevyplavovat se, vyřešil náš předseda pomocí rašeliníku a lidských vlasů, které jak známo se nerozkládají a mají hnojivé účinky. V době výstavy se již některé rostlinky v jehlanu snažily ukázat i něco květů, jiné ještě bojovaly o život. Jak jsem se ale přesvědčil koncem června, většinou tento boj vyhrály a některé se již docela pěkně rozrostly. Pakliže přežijí letní a zimní extrém, můžeme se narok těšit na rozkvetlý jehlan.

Další změny v areálu si vynutilo rozšíření prodejny Čtyřlístku, čímž se poněkud zúžil prostor za pokladnou. Naše burza rostlin se odstěhovala do opraveného starého skleníku, kde jsme měli k dispozici velký prostor. Obavy z přehřívání prodávaných rostlin se naštěstí nepotvrdily. Ke zlepšení vzhledu areálu určitě přispělo demontování nefunkčních rour nadzemního vedení, které spojovalo kotelnu s velkým skleníkem. Zahradníci ze Čtyřlístku pomocí cihel, altánku a pestré směsi rostlin, především letniček a balkonovek pěkně naaranžovali kout za klenotnicí, ve které byla stejně jako loni prodejní galerie uměleckých děl z přírodních materiálů.

Letošní výstavu navštívilo 15735 platících návštěvníků, což je o něco méně, než loni. Nejvíce lidí přichází první den výstavy, kdy je také největší nabídka rostlin. Někteří přijdou během výstavy i dvakrát či třikrát a nejsou to jen organizovaní skalničkáři.

MM

Hodnocení exponátů

Letos jsem při přebírání napočítal 264 exponátů od 32 pěstitelů. Vystavovatelů opět trochu přibýlo, exponátů bylo sice méně než loni, ale co je důležité, roste jejich kvalita. Jen tak dále, přátelé.

Tento rok, i v letech příštích, budeme oceňovat vždy pět exponátů, přičemž pořadí nebudeme určovat. Zkrátka každý rok vybereme pěti toho nejlepšího dle názoru výstavní komise. Ceny za oceněné exponáty se budou udělovat vždy na výroční členské schůzi.

Letos při vernisáži výstavní komise ve složení Doležal, Merta, Hadač, Hrabě a já udělila tato ocenění:

- * **př. Fiedlerovi z Jihlavy za *Pleione limprichtii*.**
- * **př. Martínkovi z Letovic za trs *Cypripedium calceolus*.**
- * **př. Holzbecherovi z Lelekovic za červenou *Lewisia cotyledon*.**
- * **př. Balážovi z Dolní Rožínky za *Erigeron aureus*.**
- * **př. Holzbecherovi z Lelekovic za *Zalunsaskia katharinae*.**

Nyní pár vět k oceněným exponátům. ***Pleione limprichtii*** vysázená hustě v dosti velké dřevěné bedýnce byla nepřehlédnutelná a dělala parádu téměř po celou dobu výstavy.

Tak velký trs střeвиčníku ***Cypripedium calceolus*** jsme již dlouho nevystavovali. Ani jsem nestačil spočítat množství květů.

Lewisia cotyledon neskutečně atraktivní svítivě červené barvy se stala magnetem partie s lewisii v přední části skalky a vyřadila z boje i své velkokvěté příbuzné *Lewisia tweedyi*.

Velkou miskou sesazenou z několika urostlých rostlin ***Erigeron aureus*** možná na počátku výstavy někdo přehlédl. Obrovský počet pupat tohoto atraktivního žlutého turanu si ale získal srdce výstavní komise. A právem, neboť ve druhé polovině výstavy se stal jednou z neobdivovanějších rostlin, kterou jsme ovšem bohužel nemohli v prodejně nabídnout. Ale to už tak někdy bývá.

Pátou kytkou byla neznámá novinka z jižní Afriky ***Zalunsaskia katharinae***. Pokusím se ji aspoň přibližně popsat. Rostlina asi 10 cm vysoká s tmavě zelenými zubatými lístky. V jejich paždí vyrůstají četná pupata, jejichž stopky se postupně prodlužují, jsou purpurově naběhlé a

před rozkvetem asi 5 cm dlouhé. Poupata mají kulovitý tvar, jsou tmavě purpurová, složené okvětní lístky mají bílý okraj (uvnitř jsou květy bílé). Jak jsme později zjistili, květy se otevíraly vždy až večer.

Oceněné rostliny se nám letos poštěstilo vyfotografovat, takže si je na výroční členské schůzi promítneme a připomeneme.

Rád bych se ještě zmínil o dalších exponátech, které stály za pozornost. Některým z nich uniklo ocenění jen o vlásek. To je případ **Calanthe aristulifera** z čeledi Orchidaceae, která měla tu smůlu, že rozkvetla až koncem výstavy. Rostlina byla asi 40 cm vysoká, velké vonné žluté květy byly uspořádány v dosti bohatých květenstvích. Pochází z Asie, u nás ji lze pěstovat ve skalničkovém skleníku. Přítel Martínek z Letovic, který tuto rostlinu vystavoval, mi ještě prozradil, že trvá mnoho let, než se tato orchidej rozhodne kvést. Pěkným exponátem byl také lýkovec **Daphne arbuscula**.

Vlčkovi z Brna-Žebětína přivezli krásné hybridní upolínky **Trollius sp.**, jeden s oranžovými, druhý se žlutými kulovitými květy. Horké počasí v závěru výstavy jim ale dalo zabrat. Dále představili velkou misku "jetýlku" **Trifolium quadrifolium 'Purpureum'**, pěkná byla i **Rhodiola linearifolia**. Tato rozchodnice měla 20-30 cm vysoké lodyhy s úzkými tmavozelenými listy. Nápadná byla cihlově červená květenství na koncích lodyh.

Přítečkyni Stodůlkovou z téže brněnské čtvrti musím pochválit za příkladný exponát mochny **Potentilla 'Goldrausch'**.

Přítečkyně Procházková z Brna vystavovala himálajskou prvosenku **Primula denticulata 'Alba'**. Letos to byl jediný exponát této prvosenky. Mírný průběh zimy s opakovanými předjarními mrazy této rostlině nesvědčil.

Holzbecherovi z Lelekovic jsou vždy těžkou konkurencí. Kromě dvou výše oceněných rostlin předvedli slušně narostlé mařinky **Asperula gussonii** a **Asperula arcadiensis**. Zaujala i nezvykle nízká **Santolina elegans**. Pochází z jižnějších zeměpisných šířek, takže v některých zimách může dosti omrznout.

Přítel Škorpil vystavoval velký trs plnokvěté hajní sasanky **Anemone nemorosa 'Flore Pleno'**, kterým doplnil hajní partii.

Přítečkyně Bělíková z malé vesnice pod Vířskou přehradou, jejíž název neustále komolím, zaujala letos bělokvětou škornicí **Epimedium youngianum 'Niveum'**. Je nižšího vzrůstu, než častěji pěstovaná *E. alpinum* či *E. x 'Rubrum'*.

Přítel Hadač ze Syrovic přivezl pěkné **Trillium grandiflorum** a **Trillium ovatum**, parádu tradičně dělá i **Corydalis wilsonii**, o níž jsem již pár řádků napsal v minulých číslech zpravodaje.

Přítel Sedláček z Brna vystavoval menší, ale pěknou misku **Pleione limprichtii**, zajímavý česnek **Allium neapolitanum** a také krásný javor **Acer palmatum** s podivným kultivarovým označením **'Sistioimproved'**.

Z největší dálky přijel přítel Burian - až z Dačic. Dle sortimentu usuzuji, že se specializuje na levízie. Vystavoval několik druhů, exponáty urostlé, ale chtělo by to nějaký barevně zářivější selekt. Pak by byla šance na výhru.

Náš obětavý přítel Merta z Brna předvedl své pěstitelské umění na hořci **Gentiana angustifolia 'Alba'**.

Přítel Baláz z Dolní Rožínky letos nedovezl tak velkou kolekci orchidejí jako loni. Vegetace byla v předstihu, většina jich byla již odkvetlá. Nejvíce se mi líbil výrazně žlutý **Ophrys lutea ssp. lutea**. Premiéru v České republice měla velmi vzácná orchidej **Comperia comperiana**. Rozkvetla koncem výstavy velkými podlouhlými fialovými květy s hnědou přílbou z níž vyběhají dlouhé hnědé nitkovité úkrojky. Pochází z jižního Turecka z nadmořské výšky asi 1000 m. Izolovaná naleziště snad ještě existují na jihu Krymu, v Libanonu a Íránu a na některých řeckých ostrovech.

Přítel Ing.Kopřiva zaujal plochým pískovcovým kamenem, který zdobila krásně žlutá, drobná forma aurikule **Primula auricula ssp.balbisii**.

Přítel Ing.Bartoš na výstavu zapůjčil dva krásně narostlé a nakvetlé vřesovištní keříčky **Pieris japonica**. Byly obsypány bílými baňatými květy.

Tento výčet bych završil malou sbírkou violek přítelkyně Dr.Illové z Boskovic a kolekci plazivých floxů přítelkyně Kirchnerové.

MM

Výměna semen

Semena do letošní výměny pošlete nejpozději do 31.10.1998 na adresu: **Ing.Miroslav Škorpil, Kamenomlýnská 3, 603 00 Brno**.

Semena můžete odevzdat i osobně na členských schůzích v září, v říjnu, v krajním případě i 5.listopadu. Každá zásilka by měla obsahovat čitelně psaný abecední seznam semen na archu papíru, který by neměl být menší než A5. Usnadní nám to zpracování. Pokud posíláte semena méně známých rostlin, můžete nám o těchto rostlinách stručně napsat základní údaje, které uveřejníme. Někteří dárci posílají semena nevyčištěná, což nám přidělová spoustu práce. Neposílejte rovněž druhy, u kterých si nejste jisti názvem. Ten by měl být vždy latinský. Seznamy semen budou zasílány automaticky pouze dárcům. Ostatní obdrží seznam jen tehdy, pokud si o něj napíší nebo se přihlásí na členské schůzi.

MM

Knihovna

Nové knihy: Zelená lékárna (Grubcov,Beneš) 1985

Kapesní atlas rostlin (Pilát,Ušák) 1974

Rostliny polí a zahrad - kapesní atlas 1974

Naše květiny - díl I.,II. (Deyl,Hísek 1980)

Knihovna je přístupná v září, říjnu a listopadu každý třetí čtvrtek v měsíci od 16.00 do 16.30. V prosinci je třeba se osobně dohodnout s knihovníkem. Pro nové členy uvádím, že knihovnu máme v naší klubovně v Bystrci u mostu ve správní budově firmy Čtyřlístek v 1.poschodí, 1. dveře vpravo.

Ing.Mojmír Martan

Zájezd v květnu 1998

Po časném ranním odjezdu bez nástupních problémů zamířil náš autobus severní výpadovkou do Litomyšle. Předčasný nápor na ještě neotevřenou prodejnu známého zahradnictví vyvolal paní vedoucí, která nám s výkladem předvedla podnikovou skalku. První nákupy azalek a skalniček zabarvily suterén autobusu.

Přes Hradec Králové, Jičín a okolo kopce s hradem Trosky jsme zavítali na zámek Sychrov, což byla příjemná výjimka z botanické náplně cesty. Dále jsme projížděli zvlněnou podhorskou krajinou do Liberce.

První zastavení znamenalo příjemný šok. Zahrada přítele Hamáka se nachází na strmém svahu za domem. Serpentina cestičky je lemována bujně rostoucí nám milou vegetací a končí na palouku zarámovaném smrky a pestře kvetoucími rododendrony. V dlouhé ohradce pravidelně dělené se vyhřívá 200 druhů netřesků. Ve skleníku a přepravkách bylo co nakoupit. Pokračovali jsme do nedaleké botanické zahrady a první den skončil ubytováním.

Dopoledne druhého dne jsme strávili procházkou po vrcholu Ještědu, pokochali se pohledy na krajinu a pokračovali v cestě přes Cvikov do Varnsdorfu. Přítel Bureš, milý a ochotný průvodce, nás provedl svým kapradinovým královstvím, jeho skalka s tůňkou uprostřed byla inspirující. Zavedl nás k sousedovi příteli Vítkovi, který celoživotní pílí vypěstoval okolo domu pohádkovou nádheru rododendronů, které právě kvetly širokou paletou barev.

Napočítali jsme na 200 keřů a keříků. Někteří z nás zde poprvé viděli kvěst vzácné *Cypripedium guttatum*. Do třetice nás zavedl do obce Sněžná k příteli Fritschemu. Zde v úzkém údolí jsou na jedné straně dvě chalupy a přes potůček po můstku je stráž porostlá starými odsychajcími, avšak bohatě kvetoucími rododendrony. Údolí se noří do vysokého lesa, kterému vytvářejí podrost tyto pozůstatky průhonických výzkumů. Bohužel se v pěstírně neprodávalo.

Nastoupili jsme k další části cesty do Děčína. Na výstavě a burze skalniček tamního klubu *Primula* nás uvítal přítel Šlégl, který nás poté zavedl do zahradnictví manželů Petrových. Poněkud zarostlý a rozsáhlý pozemek, na němž ale sortiment a také odbornost a pracovitost majitelů dokládají úspěch podniku. Nakoupili jsme, ale také popletli kelímky s rostlinkami, což se pak vysvětlilo v dobrém. Den skončil ubytováním v hotelu u rybníka.

Neděli jsme zahájili návštěvou přítele Lišky. Na tufové strážce podél domu se slunil nádherný bílý *ranunculus*. Poté jsme přešli k přítelkyni Slatinkové a obdivovali její skalku s pečeti mnoha let práce.

Následovala dlouhá cesta středními Čechami okolo Bezdězu do nížin Polabí. V Kutné Hoře - Sedleci bydlí přítel Veselý, odborník na stavbu přírodních skalek. Poučil nás přednáškou i praktickými ukázkami. V Kutné Hoře nás okouzлил chrám svatě Barbory, ale jen zvenku, vstupné dovnitř se zdálo drahé.

Cíl poslední zastávky byl v Čáslavi u přítele Lesáka. Již druhá návštěva u něj nás opět upoutala. Skalka kdysi zarámovaná zeleninou je dnes rozšířena, opět metodou betonových opěr. Zemina a vhodný kámen dotvořily potřebný tvar skalisek.

Tři dny putování skončily s košíky plnými nákupů.

Danuše Prokešová

P Ě S T I T E L S T V Í

VŘESOVISŤE A HAJNÍ PARTIE

(záznam přednášky přítele Zdeňka Řeháčka)

První říjnový čtvrtek loňského roku jsme vyslechli přednášku přítele Zdeňka Řeháčka z Hradce Králové. Je to známý a aktivní člen pardubického a pražského klubu skalničkářů. Jeho zahrada leží na samotě u lesa v katastru obce Česká Rybná u Žamberka v sedle mezi dvěma kopci v nadmořské výšce asi 520 m. Blízký les hraje pozitivní roli z hlediska mikroklimatu, což je důležité zejména v letním období.

Vřesoviště a hajní partie tvoří asi polovinu plochy okrasné části naší zahrady. Celé vřesoviště bylo budováno postupně asi po dobu pěti let. Většina vřesovištních rostlin nesnáší vápník v půdě, půda by měla být kyselá, humózní. Při budování prvních částí vřesoviště jsem veškerou půdu, která u nás sice není vápenitá, pro jistotu vybral do hloubky 40 cm a smíchal s borovou hrabankou, pískem a trochou rašeliny. Případně byl přidán další organický materiál (starý kompost nebo starý kravský hnůj). Později jsme při budování těchto partií ty přidavné složky navezli na stávající půdu a poté je postupným zarýváním zapravili i do hlubších vrstev půdy. První způsob je ovšem lepší a pokud máte na zahradě vápenitou půdu, dokonce nezbytný. Vřesovištní rostliny, zejména drobné rododendrony, vřesy a vřesovce s výjimkou *Erica carnea* by neměly být zalévány ani tvrdou vodou, která je pro ně škodlivá, protože rovněž obsahuje vápník.

Vřesoviště může být jak na slunci, tak v polostínu. Čím více stínu, tím rostliny ovšem méně kvetou. Na druhou stranu, čím více slunce, tím vřesoviště více vysychá a je náročné na přísun zálivkové vody. Těžko bychom hledali vřesovištní rostlinu, o které se dá říci, že je vysloveně suchomilná. Povrch vřesoviště udržujeme v bezplevelném stavu. Napomáhá tomu i vrstva

borového jehličí, která zvolna tlí a je třeba ji čas od času obnovovat. Smrkové jehličí je údajně příliš kyselé.

Vřesoviště je od skalek odděleno rododendrony, které jsou vysázeny na mírném svahu. Kromě velkokvětých rododendronů pěstuji i drobné botanické druhy a kultivary, které mám raději a které jsou i odolnější. Květní poupata ve velkých zimách u velkokvětých kultivarů namrzají a navíc velké keře trpí těžkým mokřým sněhem, který je rozlamuje. Z botanických druhů pěstuji např. americký pěnišník **Rhododendron catawbiense**, který má mimořádné vlastnosti. Slyšel jsem, že byl použit jako základ pro křížení mnoha zahradních hybridních rododendronů a jednak s ním mám vynikající zkušenosti, neboť snese všechno, hlavně sucho, což je překvapivé. Rododendrony mají totiž rády vlhko. Dobře snáší i řez, je pak pěkně kompaktní. To je ostatně vlastnost snad všech rododendronů.

Rhododendron cunninghamii byl také jedním ze základních druhů použitých ke šlechtění, kvete čistě bíle. Je rovněž odolný, sucho ale již snáší hůře.

Rhododendron russatum kvete temně modře, **Rhododendron japonicum 'Kermezina'** je vynikající hybrid, velmi bohatě kvetoucí. Je druhem poloopadavým, zimy přežívá bez jakéhokoliv poškození.

Nejotuzilejší jsou malé rododendronky. Jeden z nich je **Rhododendron impeditum**. Jeho kultivar **'Moerheim'** má tmavější květy. **Rhododendron radicans** je úplně nizoučký, jen 10, nejvýše 15 cm vysoký, velmi otužilý, pokud má své kyselo a mírně vlhko.

Známý je **Rhododendron repens**. Má několik kultivarů, červený **'Baden-Baden'** je jedním z nich. **Rhododendron caucasicum** porůstá v přírodě úbočí Kavkazu. Zvláštností je, že jsem ho vypěstoval ze semene, což je dosti pracné, neboť semenáčky prvním rokem téměř nejsou vidět a teprve třetím rokem lze snad mluvit o centimetrech výšky. Trvalo 10 let od výsevu, než začal kvést. Semena rododendronů jsou velice jemná.

Choulostivým rododendronkem je **Rhododendron campylogynum var. myrtilloides**, který po špatných zkušenostech s venkovním prezimováním pěstuji v kontejneru a na zimu umístíuji ve studeném skleníku.

Součástí vřesoviště je i malé jezírko, které má slabý přirozený přítok vody, který jím protéká. Je uděláno z igelitové folie, na okrajích zamaskované kameny. Břežky jsou smáčeny vodou z jezírka, což je výhodné pro vlhkomilné rostliny, které mají dostatek vody, jako např. **Primula rosea**. Má to ovšem i nevýhodu. Voda z jezírka dost rychle mizí, což je nepříjemné v suchém létě, kdy se stává že pramínek napájející jezírko vysychá.

Ve vřesovišti a v hajních partiích pěstuji i cibuloviny, které zde při zatahování a žloutnutí listů neruší tolik, jako ve skalce. Základním sortimentem vřesovišť jsou ovšem vřesovce a vřesy, rododendrony a jehličiny. Tento sortiment doplňují další stínomilné, vlhkomilné a kyselomilné rostliny. Lýkovec **Daphne blagayana** např. prospívá pod rododendronem (ale má rád slunce), vyhovuje mu kyselá humózní zemina. Vraťme se ale k vřesům a vřesovcům. Problémem těchto rostlin jsou některé zimy, zejména ty suché a provázené holomrazy. Nejlépe naše zimy přežívá vřesovec **Erica carnea** (který také jako jeden z mála snáší i vápník v půdě). Má řadu kultivarů s různou barvou květů od bílé, přes růžovou po karmínovou, které se objevují u některých kultivarů již během zimy, u jiných pak na jaře. Také olistění může být světle či tmavě zelené, případně i zlatavé či hnědočervené. Osvědčené jsou kultivary **'Atrorubra'** (výrazně purpurový květ), **'Vivelli'** (temný odstín olistění), **'Winter Beauty'** (rozkvétá mnohdy již koncem zimy), **'Springwood White'** (bohaté bílé květy).

Když jsem začínal s vřesovišti, sázel jsem i dosti kultivarů vřesovce **Erica cinerea** a **Erica vagans**. Jediný, který z nich zbyl je kultivar **E.cinerea 'Mrs.Dill'**, všechny ostatní zmrzly. **Erica arborea 'Estrella Gold'** je velmi hezký, bíle kvetoucí, trochu žlutě olistěný kultivar vřesovce stromového. Je vysoký 40 až 50 cm. Zatímco přírodní druh **Erica arborea** rostoucí v okolí Středozemního moře není u nás dostatečně mrazuvzdorný, tento kultivar pod přikrývkou chvojím naše zimy vydrží, i když někdy trochu omrzá.

Ještě existují vřesovce **Erica tetralix**, které jsou rovněž mrazuvzdorné, téměř jako **Erica carnea**.

Vřes **Calluna vulgaris** má rovněž řadu kultivarů lišících se vzrůstem, habitem, olistěním i barvou květů. Některé kultivary jsou dokonce plnokvěté, jako např. růžový '**J.H.Hamilton**' vysoký 20-25 cm nebo rovněž plnokvětý, spíše do fialova zbarvený '**Crammond**' vysoký asi 40 cm. Oba dva dobře snášejí zimy.

Daboecia cantabrica je vřesovištní keříček, který v našich zimách silně namrzá i přes to, že ho zakrývám. Abych ji udržel, založím vždy několik řízků do množárny, takže pokud rostlina vysazená v zahradě nevydrží, je na jaře nahrazena nařízkovanou rostlinou. Rostlina vyniká velkými baňatými květy v bílé nebo karmínové barvě.

Ve vřesovišti mám i keřík **Pieris floribunda**, který je asi 1-1,2 m vysoký po cca 15 letech růstu. Vyznačuje se tím, že už brzy na podzim má poupata pro příští jaro a je dobře pěstovatelný, není choulostivý. Vyžaduje však zásadně kyselou půdu.

Velmi pěkný nizoučký keříček je **Leiophyllum buxifolium**, bohatě bíle kvetoucí. Je 25-30 cm vysoký ve věku cca 10 let. Žádá kyselou půdu, jinak je absolutně otužilý. Nedaří se mi však jeho množení - řízkování.

Ve vřesovišti pěstuji i některé rostliny rodu **Hebe**, z nichž nejznámější a snad nejhezčí je **Hebe armstrongii**, které pochází z Nového Zélandu. Přes svůj původ je dosti mrazuvzdorné, trvalo asi 10 či 12 let, než bylo poprvé poškozeno mrazem v tužší zimě. Čím je tento keřík starší, tím lépe kvete bílými kvítky.

Nyní se dostáváme k ostatním rostlinám, které pěstuji ve vřesovišti a v hajní partii jako doplněk výše jmenovaných rostlin. Jsou to například koniklece. **Pulsatilla halleri var. rhodopensis** pochází z Rodop, je chlupatější než **Pulsatilla slavica**, téměř jako **Pulsatilla vernalis**. Na jednom místě pěstuji i jaterníky. Pozoruhodný je kříženec **Hepatica transsilvanica x Hepatica nobilis**, který se jmenuje **Hepatica x media cv. 'Ballardii'**. Vznikl pravděpodobně v Anglii. Podléšky nemají žádné zvláštní nároky na pěstování, rostou téměř všude. Stává se mi dokonce, že semenáčky jednoduché růžové podléšky se mi objevují ve skalce, ačkoliv jsem ji tam nesázel. Výborně se v těchto partiích dají pěstovat sasanky **Anemone blanda**, kterým humózní a vlhčí stanoviště vyhovuje. Upřímně řečeno, znám zahrady, kde tyto sasanky rostou lépe než u mne. Snad je to tím, že je mám moc v suchu, ačkoliv někteří pěstitelé sucho doporučují. **Anemone magellanica** je rostlina sice dost vysoká (35-40 cm), ale velice hezká a otužilá.

Pěstuji tam také čemeřice. Jednou z nich je **Helleborus atrorubens**. Semena této rostliny jsem kdysi sebral v lese pod Piatra Craiului v Rumunsku. Mám ještě jednu rostlinu tohoto druhu, která je již více kulturní, ale přírodní druh je hezčí. Snese jak stín, polostín, tak i slunce - pokud má humózní půdu a vlhčí místo. Kvete velice brzy na jaře.

Následující rostlina je mojí "noční můrou". Jestli něco neumím pěstovat, tak je to **Shortia uniflora**. Problém je asi v tom, že Shortie mají mělký kořenový systém a nesnesou jeho přeschnutí, což se u nás v suchém létě stává často. Dymnivka **Corydalis solida** pochází z jihovýchodní Evropy. V zemi má hlízkou. Má raději vápnitou půdu, ale je velmi přizpůsobivá a odolná. Kvete docela bohatě velice brzy na jaře. Kultivar **Corydalis solida 'George Baker'** jsem si kdysi přivezl z Anglie. Z jeho semen vzchází asi 50% potomstva s krásně oranžovými květy, které se sice původní rostlině podobají, ale nutno mít na paměti, že kultivary se mají množit výhradně vegetativní cestou. **Epilobium niveum** je rostlina bezproblémová, ale dost velká (30-40 cm). Na zimu nadzemní části zmizí, znovu vyráží na jaře. Dokonce tam pěstuji i božskokvěty (**Dodecatheon**), i když několik božskokvětů mám i ve skalkové části. Tady ale rostou také dobře. Chtějí humóznější a vlhčí zem. V přírodě rostou v Severní Americe na hodně mokřích až močálovitých lukách. Jednotlivé druhy jsou si velice podobné a jejich určování je problematické, s několika drobnými výjimkami, jako např. malý **Dodecatheon dentatum**. **Jeffersonia dubia** a podobná **Jeffersonia diphylla**, která kvete bíle a je o něco

choulostivější, jsou také rostliny vhodné do vřesovišť a hajních partií už proto, že ve své domovině (*J.dubia* je z Asie, *J.diphylla* ze Sev.Ameriky) rostou v lesích. **Podophyllum emodi**, česky noholist, je rostlina dost vysoká. Atraktivnější je jen v době, kdy se začínají otevírat sasankovité květy a potom až v době, kdy utvoří plod. Ten připomíná červené vajíčko. Rostlina je to poměrně nenáročná, je vděčná jen za trochu humusu.

Ve vřesovišti mi roste i několik vstavačů, např. **Dactylorrhiza majalis**. Velice rád mám rostliny rodu **Meconopsis**. Jsou to rostliny sice vysoké, ale krásné. Meconopsisy neboli mákovníky připomínají modré máky (většina druhů má modré květy, ostatní jsou žluté či oranžové). Většina roste v himálajské oblasti. Žádají humóznější vlhčí zem a chladno, což je dost problém. Naše mokré zimy snášej poměrně dobře, nemají rády letní vedro a sucho. Krypt proti zimní vlhkosti tedy neprovádím, uhynou spíše jen ojedinělé rostliny. **Meconopsis grandis** je krásná vytrvalá rostlina s velkými modrými květy, které mohou mít až 12 cm v průměru. Uprostřed květu je polokoule žlutých tyčinek. **Meconopsis horridula** je druh monokarpický (po odkvětu hyne). Vyznačuje se hodně štětinatými listy. Květy má menší.

Meconopsis betonicifolia je nejběžnější "modrý mák" na našich zahradách. Je to druh vytrvalý. **Meconopsis integrifolia** má krásně chlupaté listové růžice. Kvetě žlutě, budí zdání plnokvětosti. Je monokarpický. Všechny mákovníky dávají dostatek semen, která dobře klíčí.

Ve vřesovišti a hajní partii pěstují všechny bramboříky, které u nás venku vydrží. **Cyclamen vernum** je na jaře kvetoucí druh, jehož název je trochu zahalen pochybnostmi, ale důležité je, že je dobře mrazuvzdorný na rozdíl od příbuzného, rovněž zjara kvetoucího, ale známějšího **Cyclamen coum**. Z bramboříků kvetoucích na podzim zde roste **Cyclamen purpurascens** a **Cyclamen hederifolium**. Prvý je náš domácí druh, naprosto mrazuvzdorný, druhý většinu zim rovněž přečká, jen v nejtěžších zimách jsou možné určité ztráty (pochází z jižní Evropy). Bramboříky chtějí polostín. Jsou-li moc ve stínu, hůře kvetou, slunná místa také nemají rády.

Ve vřesovišti pěstují také podzimní hořce **Gentiana sino-ornata** a příbuzné hybridy (nejčastěji označované **Drake's Strain**). Má nádherné blankytně modré trumpety, které se objevují od září až do mrazů. Potřebuje neustálé vlhko, sucho ho rychle zahubí. Žádá humóznější a hlinitější zem. **Gentiana sino-ornata** má choulostivější bílou formu. Albíni bývají všeobecně méně odolní, než normálně vybarvení jedinci. Kdysi jsem zde míval i **Gentiana farreri**, který rozkvétá jako první z podzimních hořců již koncem srpna světle blankytně modrými květy. Je však choulostivější.

V těchto partiích má místo i plnokvětá **Sanguinaria canadensis**. Snášej mrazy i zimní mokro bez problémů. Všechny tyto rostliny se mi zdají vhodnější pro pěstování ve vřesovištích a hajních partiích, než ve skalkách. To je i případ střevočnicku **Cypripedium calceolus**. U něj mám problémy jedině v tom, že tento střevočník je vápnomilný a ve vřesovištích by se vápník neměl vyskytovat. **Cypripedium macranthum** pochází ze středoasijských oblastí. V humózní zemině a v polostínu se dá poměrně dobře pěstovat.

Ve vřesovišti pěstují také trilia, protože humózní zem a vlhčeji je přesně to, co tyto rostliny potřebují. Trillia získávám většinou ze semen, semenáčky se však vyvíjejí mnoho let (až za 5-7 let po výsevu se objeví první květy). Nejvíce se pěstuje **Trillium grandiflorum**, o něco méně **Trillium albidum**. S tímto druhem mám zvláštní pěstitelský zážitek. Trilia jsou rostliny dosti žádané, každý by je rád rozmnožoval a expedoval dále. Jednou jsem si přečetl v anglickém skalničkářském časopise článek, který popisoval metodu množení trilií tzv. řízeným poškozením hlízy. Podle návodu se má puk na hlízce, který je vytvořený pro příští rok, na podzim konkávně (do důlku) vyříznout. Tím sice příští rok přijdete o květ, ale zato po obvodu řezu vyrazí několik nových hlízek, které po roce můžete oddělit a máte nové rostlinky. Udělal jsem to tedy podle návodu asi tak před čtyřmi lety. Následující jaro po zákroku ale nic nevyrašilo. Byl jsem zklamaný, ale ještě jsem žil v naději, že snad další jaro rostlina vyraší. Nestalo se tak ale ani další jaro. Trillium jsem tedy odepsal a řekl jsem si, že

to víckrát nebudu zkoušet. Jaké bylo mé překvapení, když třetí jaro vyrazilo šest rostlin. Je fantastické, že hlíza mohla žít 2,5 roku bez nadzemní vegetace.

Z dalších trilií pěstuji **Trillium ovatum** nebo **Trillium catesbaei**. To má celkem hezké nící růžové květy. Jsou ale schované pod listy, takže je musíme obdivovat z pozice plazícího se hada.

Ve vřesovišti pěstuji i **Pleione limprichtii**. Jsou obklopeny ohrádkou pod povrchem země s plastické folie, která zabraňuje tomu, aby se tam z okolí dostávala vlhkost. Na zimu místo přikrývám tabulkou z plexiskla zatíženou kamenem. Víc se o tyto rostliny nestarám. Dokonce se mi stalo, že jsem je zapoměl na zimu přikrýt a ony to přežily bez úhony. Zasloužily by si jen více vláhy v době vegetace.

Ve vřesovišti pěstuji i cibuloviny. **Iris histrioides 'Major'** a **Iris winogradowii** jsou cibuloviny příbuzné s **Iris reticulata**. Oba výše jmenované druhy jsou také rodiči atraktivního křížence **Iris 'Katharine Hodgkin'**. V kultuře doposud vzácný **Iris winogradowii** se vyznačuje tím, že na rozdíl od ostatních absolutně nepotřebuje letní sucho a vypečení, dokonce mu přímo škodí. Lze ho mnohem lépe pěstovat ve volné zemi, než v květináči. Podobné pěstitelské požadavky zdědil i **Iris 'Katharine Hodgkin'**, kterému také humózní a vlhčí vřesoviště vyhovuje. Lze ho samozřejmě pěstovat i ve skalce. Talovín **Eranthis hyemalis** je známou předjarní hajničkou. Kultivar **'Guinea Gold'** má větší temněji žluté květy. Zcela nenáročná rostlina. Z krokusů uvádím novější kultivar **Crocus chrysanthus 'Herald'**. Krokusy na jaře vřesoviště hezky oživují a pěkně ladí s jarními vřesovci. Ladoňka **Scilla tubergeniana (S.mischtschenkoana)** je jednou z nejhezčích nenáročných ladoněk. Tulipánky mám pouze na jednom místě v blízkosti modřínu, který zde tvoří dešťový stín a také spoustu vláhy vysaje svými kořeny. Přesto musím říci, že se mi jejich pěstování příliš nedaří. Asi by potřebovaly čas od času přihnojit a rozsázet. Proti myším dodržuji zásadu, že každou cibulku před sázením obaluji v práškovém suříku, což je účinná ochrana.

Koncem května kvete zajímavá, nizoučká bledule **Leucojum nicaeense**. Nebývá příliš poškozována mrazem. Podzimní krokusy oživují vřesovištní partie v hlubokém podzimu, jako např. **Crocus speciosus**, **Crocus kotschyanus** či **Crocus banaticus**. Posledně jmenovaný se vyznačuje tím, že má tři okvětní plátky velké a tři zakrslé. Pochází z rumunského kraje Banát, podle něhož je pojmenován. Tyto krokusy kvetou bez listů, ty vyrážejí až na jaře. Pěstují se celkem snadno na rozdíl od podzimních krokusů, kterým spolu s květy vyrůstají současně i listy, které je mnohdy problém udržet živé přes zimu. Na podzim v listopadu kvete jedna ze sněženek - **Galanthus reginae-olgae**. Raritou je právě doba kvetení, jinak je velmi podobná obyčejné sněžence. Pěstitelsky je také nenáročná, mrazy ji nepoškozují. Množí se dceřinnými cibulkami, přirůstá ale pomalu.

Ocúny, jako **Colchicum bornmuelleri**, jsou poněkud nepříjemné na jaře svými listy. Dá se říci, že vřesoviště do jisté míry i hyzdí, zejména v době kdy zatahují a žloutnou. Jinak je to nenáročná a v době květu krásná hlíznatá rostlina. **Colchicum byzantinum** kvete dosti pozdě (zač.října) bledě růžovými květy. Známé a oblíbené je plnokvěté **Colchicum cv. 'Waterlily'**.

Ve vřesovišti mám i kandíky. Vlhčí humózní půda jim velice vyhovuje. Každoročně bohatě kvetou. Je o nich známo, že by se s nimi nemělo hýbat. Po přesazení prý několik let nekvětou. Mám v této partii také několik lilií. **Lilium martagon** vyhovuje hluboká humózní zem. Dorůstá u mě až 1,5 metru a každoročně pěkně kvete. Vzácná a choulostivá je lilie **Lilium formosanum var. pricei**. **Lilium formosanum** je endemit z Tai-vanu. Dorůstá asi 1,5 metru. Varieta **pricei** je vysokohorská rostlina vysoká jen asi 30 cm, trubka je přitom asi 15 cm dlouhá. Má úzký, štíhlý květ. Krásná je také **Lilium pomponium** se šarlatově červenými turbánkovitými květy. **Lilium aureatum** je vysoká lilie pocházející z japonských ostrovů. Má hodně velké květy, až 20 cm v průměru, nádherně voní. Vyplatí se tuto lilií poctivě přihnojovat. **Nomocharisy** jsou liliovitě, asi 30 cm vysoké rostliny. Pocházejí z himálajské

oblasti. Chtějí také humózní, v létě trochu vlhčí zem, v zimě však spíše sucho, což je asi kámen úrazu při jejich pěstování.

Do hajních partií se hodí i řebčíky. Nejen běžný **Fritillaria meleagris**, který je bezproblémový a lze ho pěstovat i ve skalce v normální i humózní zemině. Podobně bezproblémová je i **Fritillaria pyrenaica**. **Fritillaria pallidiflora** se mi již tak dobře nedaří. Myslím, že je to občasným suchem, které u mne musí přežít. Ještě náročnější jsou řebčíky pocházející z Turecka, Íránu, Iráku, které vyžadují letní přeschnutí, aby cibule vyzrály, jinak uhnívají. **Fritillaria acmopetala** má zelené květy s červenohnědými skvrnami. **Fritillaria bithynica** má květy zelené, trochu naběhlé do žluta. Obě pěstuji v blízkosti modřínu, který v létě zajišťuje sucho. Jinak všechny ostatní řebčíky, snad ještě s výjimkou **Fritillaria michailowskyi**, **F.uva-vulpis** a **F.korolkowii**, pěstuji v květináčích a na léto je uklízím, aby do nich nepršelo. **Fritillaria gracilis** jsem pěstoval venku několik let, ale nakonec to také nevydržela.

Primule, zejména himálajské druhy, jsou moje láska. S výjimkou několika málo druhů jsou v našich podmínkách velice krátkověké. **Primula bulleyana** je poschod'ová primulka z příbuzenstva **Primula japonica**. Potřebuje také podobné podmínky, ale je o něco méně tolerantní k zimnímu vlhku. Skvostná je **Primula vialii**. Její požadavky se však na našich zahradách daří plnit jen těžko. V době vegetace chce hodně mokro, v zimě sucho. Někdy přes zimu vydrží, zejména, když její puky zakryjí obrácenou litrovou sklenicí. Je to ale vždy sázka do loterie. **Primula capitata** chce hodně mokro, ale zase ne v zimě. **Primula florindae** je hodně robustní prvosenka, její listy připomínají urostlou řepu. Zlatožluté květy jsou na 80 cm stvolech. Patří k nejméně choulostivým druhům. **Primula sino-purpurea** je obtížněji pěstovatelná, její listovou růžici vždy chráním před zimním mokrem a přesto často uhyne. **Primula veris ssp.macrocalyx** pochází z kavkazské oblasti a je nenáročná podobně jako **Primula frondosa**. Nádherné jsou himálajské primulky se sekce *Soldaneloides*. Typickou představitelkou je **Primula reidii**, většinou zastupovaná varietou **williamsii**. Je vysoká jen asi 12 cm a krásně voní, je však velmi choulostivá. Ve vegetační době to ještě jde, má raději vlhko než sucho. Ale v zimě nastávají potíže. Potřebuje totiž určité procento vlhkosti substrátu. Ani úplné sucho, ani větší vlhko. A najít tu správnou míru vlhka je právě velmi obtížné. I přes tyto potíže se mi několikrát podařilo tuto primulku v hodně kamenitém substrátu ve vřesovišti pod tabulkou skla přezimovat.

Její sestra **Primula flaccida** žádá stejné podmínky pro pěstování.

Routevník **Callianthemum coriandrifolium** jsem si kdysi dovezl z rumunského Fagaraše. Zasadil jsem ho na okraj vřesoviště mezi dva kameny, kde každoročně kvete. Krásné je i jeho olistění. Jeví se mi jako nejodolnější routevník.

Třemdava **Dictamnus albus** je dost vysoká aromatická rostlina, kterou mám v partii pod modřínem, kde je v létě sucho, což jí vyhovuje, neboť pochází z lesostepních oblastí. Koncem léta zatahuje.

Gladiolus communis pochází z Balkánu. Je to přírodní mečík rostoucí na loukách, v zahradách je přizpůsobivý a mrazuvzdorný. V hajní partii pěstuji jeden vyšší hvozdík. Je to snad jediný hvozdík, který kvete zářivě kanárkově žlutě. Jmenuje se **Dianthus knapii**. Kvete až koncem léta. Škoda, že dorůstá až půl metru. Zem nemá příliš humózní, stanoviště v létě vysychá.

Dřípatky rostou ve vřesovišti dobře, když je umístíte na místo, kam nepaří slunce a je trvale vlhko. V těchto partiích pěstuji také rostliny árónovité - áróny a arisaemy. Některé však nejsou dostatečně mrazuvzdorné, jako třeba **Arisaema sikokianum**. Dokonce tu roste i **Clematis alpina**, který šplhá po kanadských borůvkách. Hořec **Gentiana pannonica** má květy na 60 cm lodyhách. Jsou temně červenofialové s tmavými puntíky uvnitř květu. Semenačky tohoto hořce kvetou až 10 rok po výsevu.

Na okraji jezírka v podmáčené půdě pěstují tučnice **Pinguicula grandiflora**, o kterých jsem se přesvědčil, že jsou to nejodolnější tučnice, které existují. Pěstují je asi 12 let. Obnovují se rozmnožováním puků i semeny. Může je zahubit kromě sucha také agresivní porost játrovek.

V sušší části vřesoviště našly místo i hybridní koniklece. Jejich potomstvo je velice různorodé, semenáčky je nutno pečlivě selektovat. Kýchavice (**Veratrum nigrum**) je vysoká (1,5 m) rostlina, i samotná listová růžice je velká. Květy mají zvláštní čokoládově fialovou barvu. Jsou drobnější a tvoří hrozen. Nezdá se být náročná.

Z dřevin mám na okraji vřesoviště vilín **Hamamelis japonica**, **Taxus baccata 'Nana'**, **Picea orientalis**, **Pinus cembra** a několik dalších. Netvrdím, že jsou to jediné dřeviny, které se tam hodí.

PĚSTOVÁNÍ PRIMULÍ

Vladimír Jáně, Šumperk

a) umístění a zemina

Nejlépe primulím vyhovuje polostín, jsou víc spokojené i odolnější. Ideální umístění je tam, kde je dosáhne ranní slunce nebo stín, kterým může probleskovat sluneční světlo. Obojí podněcuje rostliny k vyššímu kvetení. Rostliny jsou zdravější, když jsou chráněny před silným slunečním svitem. V malých zahradách a nebo skalkách bývá možnost správného umístění omezena. Proto primule mohou být zasazeny mezi vyšší rostliny, které jim v horkém létě poskytnou požadovaný stín. V jejich přírodních stanovištích tj. v lesních světlinách jsou stále zásobovány listovkou, která je pro jejich růst bezpodmínečně nutná. Proto jim nejlépe vyhovuje čerstvá jílovitá zem obohacená dobrým kompostem, zetlelým kravským hnojem a rašelinou. V takové zemi najdou kořínky potřebnou výživu a mají dost stálé vlhkosti. To vše je velice potřebné pro rostliny na jaře a v létě. Pozor na přemokření zvláště v zimních měsících. Pamatujme, že vysazené rostliny nemají rády silný vysušující vítr, který může zničit olistění a tím jsou vystaveny nejvyššímu stresu.

b) sázení

Ideální pěstební doba pro primule je od jara do poloviny podzimu. To je doba, kdy mají dostatek času se vyvinout v silné rostliny a vytvořit základ pro bohaté květenství pro následující jaro. Dále je předpoklad vyvinutí silného kořenového systému, který je odolný proti vytažení celé rostliny silným mrazem. Pokud by i k tomu došlo je nutné dávat pozor a takto postiženou rostlinu ihned pevně zatlačit zpět. Nikdy neprovádíme výsadbu, když je země zmrzlá nebo suchá. Primule mají být zasazeny hluboko, aby se mohly během roku vyvinouti z hlavy rostliny čerstvé kořínky, které musí mít přístup k potravě a aby vyvinuly nové hlavy, které si postupně připraví nezávislost na starém kořenu.

c) dělení a oddělování

Je rozumné primule dělit. Není žádné pravidlo, když rostlina má více jak tři korunky ji považovati za hotovou k dělení a novému vysazování. Kořeny jsou nejaktivnější začátkem jara a začátkem podzimu a je proto nejlepší rostlinu v tomto období rozdělit. Je to doba, kdy rostlina má možnost si vytvořit dostatek nových kořínků, které ji podpoří během horkého léta a neznámé drsné zimy. Nikdy nezkoušejme rostlinu dělit, když je země tvrdá a suchá. Půjde to velmi těžko a určitě se poškodí kořínky odlomením. Rostliny dělíme po častějším zalévání v přirozeně vlhkém stavu, je to mnohem snazší a výsledky budou uspokojivější. Vyhrabeme celou rostlinu, odstraníme zeminu malou vidličkou pohybem dolů až budou vidět hlavičky s jejich vlastními kořínky. Pak odtáhneme opatrně každou rostlinku od starého kořene a sázíme ji buď do připravených kontajnerků nebo na předem připravená zastíněná místa. V šesti až osmi týdnech se vyvine zdravý kořenový systém.

d) semenem

Není nutné semena primulí ihned vysévat. S vysetím čerstvých semen bývá současně vlna horka a to není příznivé pro dobré klíčení. Semena vysychají velmi rychle a ztrácejí tím svoji klíčivost.

e) zimní výsev pod sklem

Máme-li možnost kontrolovat vlhkost substrátu, můžeme semeno primulí vysévat od prosince do února ve studeném skleníku nebo pařeništi. Pouze je důležité, aby v tomto čase nemohla půda vyschnout. Země zmrzne a zase roztaje, to je v této době plně normální a semeno má od března začít klíčit.

f) jarní výsev venku

Když vyséváme semeno od března do května, musí být postaveny výsevové misky nebo hrníčky na studeném a zastíněném místě volně. Je to doba, kdy výsevy nepocítí dotyk mrazu a v tomto případě může klíčení trvat i několik měsíců. Je velmi důležité zeminu nepřetržitě zvlhčovat a pamatujte si, že semena potřebují ke klíčení teplou podporu, která nesmí přesáhnout +18°C. Je-li teplota vyšší, většina semen nevyklíčí.

g) metoda vysévání

Každý substrát na bázi rašeliny je velmi vhodný. Nádobku naplníme asi 1 cm pod horní hranu a výsev provádíme tence a stejnoměrně po povrchu. Vlhčení provádíme spodním nasáváním. Semena potřebují ke klíčení světlo, proto nemusí být povrch výsevů zasypáván. Nejlépe se uplatní tenká síťka, kterou výsev překryjeme. Jakmile výsevy začnou klíčit, musíme počkat až ty první trochu povyroستou a pak velice opatrně je vyjmout, ale abychom nepoškodili ty další. Výška těchto semenáčků nemá být vyšší než 2,5 cm. Tato fáze je velice piplavá a nezáživná, ale je nutná.

NEOBVYKLÁ KAPRADINKA

MUDr. Miroslav Doležal, Brno

Během letošního zájezdu do severních Čech jsme kromě jiných navštívili i zahradu pana Bureše ve Varnsdorfu. Jeho skalka na rovině u rodinného domku byla plná krásných skalniček a drobných dřevin. Výjimečná byla také množstvím druhů kapradin, na jejichž pěstování se její majitel specializuje. Ale nejen skalka byla vyjimečná. Totéž platí i o panu Burešovi. Už dlouho jsem se neseťkal s tak milým a ochotným člověkem. S mimořádnou trpělivostí odpovídal na všechny naše dotazy, přestože některé z nich mu postupně kladli téměř všichni členové naší expedice. Jedna z nich byla: "Co je to tam za zvláštní rostlinu?"

Ta zvláštní rostlina byla kapradinka s neméně zvláštním jménem **Blechnum penna-marina 'Cristata'**. Šťastnou shodou okolností právě tuto kapradinku jsme si u pana Bureše mohli koupit, ostatní druhy čeká dělení až v příštím roce, takže to byl pro většinu z nás jediný úlovek z této skalky. Po návratu do Brna jsem si nalistoval ve starším ročníku pražského klubového zpravodaje SKALNIČKY článek dr. Seiberta o kapradinách, které tento renomovaný pěstitel doporučuje na skalky. Naše malá krasavice mezi nimi nechybí a tak se s vámi o příslušnou pasáž podělím.

Blechnum penna-marina /Poir./Kuhn

(syn. *Lomaria alpina*)

Je z 15 novozélandských žebrovců jediným přísně alpínským druhem (Mark et Adams, *New Zealand Alpine Plants*, 1973). Roste v nížinách i v alpínském pásmu (do 2000 m), v lese i na travnatých místech a morénách. V nižších poněkud suchých územích vyhledává stinná úpatí hor.

Je to přizpůsobivá rostlina, a díky této její vlastnosti ji můžeme vysadit nejen do polostínu, ale i na slunce, když jí dopřejeme dostatek vláhy. Nejvhodnějším místem pro ni je břeh jezírka s bohatou dávkou humusu.

Z plazivého drátovitého oddenku vyrůstají vyživovací (neplodné) listy a rozprostírají se vodorovně nebo se zvedají šikmo vzhůru a vyznačují cestu oddenku pod povrchem. Starší

rostliny se rozrůstají v hustý porost. Výtrusné (plodné) listy jsou vztyčeny. Na skalce v Tachově dosahují neplodné listy 6-8 cm a plodné 12-13 cm výšky. V jiných podmínkách mohou být rostliny buď o něco vyšší nebo i nižší.

Někdy se vyslovují pochybnosti o odolnosti této žebrovice. Podle mých zkušeností je zimovzdorná a snáší naše zimy na skalce lépe než náš domácí kyvor lékařský. I když není zimní kryt nutný, vyplatí se chránit ji chvojím před holomrazy, neboť neplodné listy přezimují.

Někteří naši skalničkáři pěstují kultivar **Blechnum penna-marina 'Cristata'** s hřebenovitě rozšířeným koncem čepele.

B.Mathew : DROBNÉ CIBULOVINY

BULBODIUM - ocúnovec

Ocúnovec je příbuzný ocúnu (*Colchicum*). Liší se hlavně tím, že nemá tři samostatné čnělky - místo toho má jednu, která se dělí do tří přímo na vrcholu.

Bulbodium vernum

Má malé protáhlé cibule tvořící 3 - 4 cm široké, jasně narůžověle purpurové nálevkovité květy. Spočívají téměř na povrchu půdy a jsou doprovázeny dvěma nebo třemi krátkými listy, které se později prodlužují. Kvete na jaře. Je obecně rozšířený v evropských pohořích od Pyrenejí a Alp do Rakouska, kde roste na volných alpínských loukách. Je to atraktivní, otužilá, malá rostlina, vhodná pro pěstování na slunném záhoně nebo v cibulovém pařeništi.

Bulbodium versicolor

(syn. *B.ruthenicum*)

Podobá se menší verzi *B.vernum*. Každý okvětní plátek má při bázi pár přívěšků. Má mnohem východnější výskyt - od Itálie do jižních oblastí bývalého SSSR.

připravil Dr.Miroslav Doležal

OPRAVTE SI

V 36.čísle jsem upozornil na některé omyly v označení semen v klubové výměně. Mezitím jsem zjistil další.

V roce 1992 byla pod jménem *Dianthus pavonius* uvedena semena *Dianthus gratianopolitanus*. Ze semen v roce 1993 označených jako *Gentiana axilliflora* vyrostla *Gentiana septemfida*. Rostliny, které vzešly ze semen *Gentiana darwinii*, *Gentiana kurroo* a *Gentiana olgae*, získaných v roce 1994, jsou ve skutečnosti v létě kvetoucí hořce ze skupiny *Aptera* s modrými květy a přisedlými tobolkami. Jedinými druhy s těmito vlastnostmi jsou *Gentiana siphonantha* a *Gentiana zekuensis*, může však jít i o jejich křížence s jinými druhy. Mimochodem, jméno *Gentiana darwinii* jsem v literatuře vůbec nenašel. Všechna semena pocházela od téhož dárce, který o rok později zaslal do výměny semena *Gentiana depressa*. Ukázalo se však, že je to ve skutečnosti *Gentiana cruciata*. Dalším omylem ve výměně roku 1995 byla semena *Gentiana nipponica*. Vyrostly z nich zajímavé formy hořců z okruhu *Gentiana septemfida*. Uvítal bych, kdyby mě dárce informoval o původu semen. Pochybují o správnosti jména *Aquilegia iucunda* ve výměně roku 1996. Omyly jsem zjistil i v loňské výměně. Ze semen označených *Aquilegia scopulorum* vyrostly semenáče s listy *Arabis caucasica*, semena *Gentiana angustifolia 'Alba'* patřila ve skutečnosti *Gentiana asclepiadea*. Zde už snad nejde o dárce omyl. Semena *Scorzonera suberosa* var.*cariensis* připomínají spíše rod *Tragopogon*, t.j. kozí brada. Uvidíme, co se z nich vyklube.

Omyly se nevyhýbají ani burzám rostlin. Uvedu několik poznámek k té letošní. Nejdříve k záměně, kterou jsem způsobil sám. Rostliny, které jsem prodával jako *Thalictrum foetidum*, náleží ve skutečnosti druhu *Thalictrum minus*. Ze zakoupené *Aquilegia scopulorum* vykvetla běžně pěstovaná *Aquilegia discolor*. Jménem *Lychnis flos-cuculi* byly označeny dva druhy

rostlin. S chlupatými listy to byla nízká forma *Lychnis flos-jovis*, druhou rostlinu by měl určit její majitel. Jméno totiž patří obyčejnému lučnímu kohoutku, který se na skalku moc nehodí.

Mám ještě jednu poznámku. Pokud pěstujete *Gentiana gelida* se světle modrými květy, bude to pravděpodobně *Gentiana grossheimii*. *Gentiana gelida* má totiž květy světle žluté. Tyto chyby si opravte a dále je ve výměnách neširte. Pokud jste přišli na další, informujte o nich ostatní. Jen tak se nám podaří udržet omyly v pojmenování pěstovaných a nabízených rostlin v rozumných mezích. Jestliže se vám snadno daří pěstovat a množit některý druh, který je považován za obtížný, asi to bude nějaký jiný. Jméno si ověřte, abyste nedělali zbytečný zmatek. To je případ *Aquilegia jonesii*, *Aquilegia scopulorum*, *Boykinia jamesii* a jiných snadno určitelných rostlin.

S určením řady rostlin jsou však opravdu problémy. Mnohdy ani nevíme, odkud rostlina pochází. Velké flóry, jako je *Flora europaea*, mají velice nevyrovnanou úroveň. Například popis *Aquilegia bertolonii* ve *Flora europaea* se nijak nevymyká variabilitě *Aquilegia pyrenaica*. *Petrocoptis* sp., kterou jsem dostal jako *Petrocoptis crassifolia*, odpovídá svým vzhledem částečně několika druhům, ale od každého se v něčem liší. Z druhů, které jsem uvedl minule, se mi definitivně nepodařilo určit žádný. Rostliny vypěstované ze semen označených *Arabis androsacea* zřejmě patří do okruhu *Arabis hirsuta*. Nenašel jsem žádné rozdíly mezi údajnou *Primula yuparensis* a *Primula frondosa*. Jméno *Primula mistassinica* by mohlo ve skutečnosti patřit *Primula incana*. Určit bude nutno i fialku pěstovanou pod jménem *Viola comollia*, které ve skutečnosti patří velice zajímavé alpské macešce.

Dr. Josef Niederle

PĚSTITELSKÉ PERLIČKY

Alyssum handelli je nízká suchomilná tařice pocházející z Řecka. Je dosti podobná tařici

Alyssum cuneifolium pocházející z Pirinu v jižním Bulharsku. Obě dobře rostou v tufové skalce. Nemají rády přemokření, zejména v zimě. Z Turecka pochází droboučká tařice

Alyssum caespitosum. Pěstuje se v hodně propustném substrátu na plném slunci. Je citlivá na vlhko v zimě, mohou jí uškodit i déletrvajících letní deště.

Antirrhinum glutinosum (hledíček) je kytička s jemně chlupatými listy a krásnými bílými květy se žlutými a červenými skvrnami uprostřed. Kvete velmi dlouho - od druhé poloviny května až do podzimu. Je choulostivější na vlhko. V propustném substrátu na svahu skalky (snáší i jižní expozice) se docela dobře daří. Na zimu je vhodné rostlinu přikrýt sklem.

Aquilegia jonesii je vzácný drobný orlíček ze Skalistých hor, který v kultuře zásadně nechce kvést. Prý kvete jedině, pokud je vysazen do otvoru vyvrtného v tufovém kameni. Ukazuje se ale, že ani tento způsob není příliš spolehlivý, i když jistá naděje tu je.

Armeria x sündermannii je kříženec známých trávniček ***A. juniperiifolia*** a ***A. maritima***.

Velmi pěkná, absolutně nechoulostivá trávnička. Tvoří půlkulatý bochánek podobně jako ***A. juniperiifolia***, ale větší. Bohatě kvete růžovými květy na kratších stopkách.

Campanula carpatica je na našich skalkách běžný a dosti plevelivý zvonek kvetoucí po celé léto modrými nebo bílými zvonky. Daleko cennější je však jeho varieta **var. *turbinata***, která je ukázněnější a kompaktnější. Pěstování nečiní potíže. Kvete neobvyklými plochými květy, které připomínají oběžná kola tubín (od toho název variety). ***Campanula carpatica* var. *turbinata*** má i bílou formu.

Zajímavým letním zvonkem je ***Campanula x pseudoraineri***. Vznikla křížením ***Campanula carpatica*** a ***C. raineri***. Má nízký vzrůst a velké květy podobně jako vzácná a na našich skalkách krátkověká ***Campanula raineri***, která podle zkušeností pokud neuhyne z jiných důvodů, tak se zpravidla doslova ukvete. ***Campanula x pseudoraineri*** se od ***C. raineri*** liší hlavně tvarem listů, které jsou podobné spíše druhu ***Campanula carpatica***. Rozmnožuje se výhradně vegetativně. Semenačce se postupně vzhledově vzdalují od rodiče (***C. x pseudoraineri***) a po několika generacích se blíží vzhledově druhu ***C. carpatica***.

Campanula bornmülleri je choulostivý zvonek z Turecka. Vadí mu hlavně zimní mokrý. **Campanula carpatha** je řecký endemit (roste jedině na ostrově Karpathos). Monokarpický druh (prvním rokem vytvoří listovou růžici, druhým nebo třetím rokem zakvete a uhyne). Je to zvonek ušlechtilého vzhledu. Množí se jedině semeny, která u nás bohužel zřejmě nerada tvoří. Další zvonky řeckého původu jsou také monokarpické, ale semena většinou u nás tvořící. Je to např. **Campanula orphanidea**, **C.lyrata**, **C.topaliana**, **C.tomentosa**, **C.rupestris**. Jsou si dosti podobné, liší se vesměs jen drobnými detaily. Vyžadují hodně slunce. V Řecku roste také spousta zvonků jednoletých, např. **Campanula ramossisima**. **Campanula glomerata** je dosti vysoký a podzemními výběžky rozrůstavý zvonek tvořící na koncích přímých lodyh klubko fialových květů. Druh domácí i na teplých stráních jižní Moravy. Existuje i kultivar '**Nana**', která je nižší, kompaktní a málo rozrůstavá. Méně známý je však klon **Campanula glomerata 'Schneekrone'**. Je nizoučký, sotva do 10 cm a výběžky se vůbec nerozrůstá. Dá se docela dobře dělit. Dělení je také jediným způsobem množení tohoto kultivaru. Kvete bíle.

Campanula orbelica je zvonek, který je na skalkách málokdy k vidění. Jeho semena se však tu a tam objeví ve výměně semen. Je to balkánská obdoba druhu **Campanula alpina**. Je zrovna tak dvouletá (nebo monokarpická) jako **C.alpina**. Má i podobné nároky, na prudkém slunci může trpět úpalem. Vhodná je výsadba na severní svah skalky nebo za větší kámen. Oproti **C.alpina** je tolerantnější k obsahu vápníku v půdě.

Campanula oreadum je vytrvalý řecký druh rostoucí na Olympu. Je to rostlina vápencových skalních štěrbin. Semena u nás tvoří nerada.

Coreopsis grandiflora je známá zahradní trvalka s velkými zlatožlutými květy, minimálně půl metru vysoká. Kvete po celé léto. Její kultivar '**Goldfink**' je docela nízký, s úplně přisedlými květy ve středu listové růžice. Množí se výhradně dělením. Je pěstitelsky zcela nenáročný. Kvete až koncem léta.

C O N Á S Z A J Í M Á

Klíč k určování hořců skupiny Aptera čili Crucata

Hořce této skupiny patří mezi nejčastěji nabízené druhy. Přitom jsou téměř vždy chybně určeny. Proto jsem podle literatury sestavil tento klíč k jejich určování v kultuře. Jsou význačné růžicí podlouhlých listů, jejichž řapíky se po odumření vláknitě rozpadají a kryjí horní část oddenku. Semena většiny druhů jsou podlouhlá, smáčknutá a bezkřídlá. Výjimkou jsou tříhranná semena **Gentiana kurroo**, podél jedné strany úzce křídlatá semena **Gentiana kaufmanniana** a na jednom konci křídlatá semena **Gentiana waltonii**.

1 Tobolky přisedlé nebo rostlina s toulcovitým kalichem a gynoforem do 3 mm (gynofor je stopka tobolky)

2 Květy přisedlé

3 Listy na lodyze přibližně stejně velké, úzce vejčité, lesklé, lodyha rovnoměrně dosti hustě olistěná, koruna modrá

G.cruciata

3 Listy se na lodyze směrem nahoru zřetelně zmenšují, horní méně než 3 cm široké, špičaté, střední internodia nejdelší

4 Tyčinky přichyceny uprostřed trubky, cípy kalicha zoubkovité, 0,5-1 mm dlouhé, koruna modrofialová

G.macrophylla

4 Tyčinky přichyceny na bázi trubky koruny

5 Cípy kalicha trojúhelníkovité, koruna 1,5-2,5 cm dlouhá, světle žlutá **G.officinalis**

- 5 Cípy kalicha nitkovité nebo šídlovité
- 6 Trubka kalicha nad 1,2 cm dlouhá
- 7 Tobolka přisedlá, koruna do 3 cm dlouhá, světle žlutá

G.dendrologi

- 7 Tobolka na krátkém gynoforu, koruna nad 3 cm dlouhá, žlutobílá nebo zelenobílá

G.robusta

- 6 Trubka kalicha do 0,7 cm dlouhá
- 8 Koruna do 2 cm dlouhá, světle žlutá nebo světle modrá **G.zekuensis**
- 8 Koruna nad 2,3 cm dlouhá, tmavě modrofialová

G.siphonantha

- 3 Listy se na lodyze směrem nahoru zřetelně zvětšují, horní více než 3 cm široké
- 9 Lodyhy vystoupavé, koruna džbánkovitá, 2-2,2 cm dlouhá, alespoň na cípech modrofialová

G.crassicaulis

- 9 Lodyhy přímé, koruna široce trubkovitá, 2,6-3,2 cm dlouhá, světle žlutá, cípy vně nahnědlé

G.tibetica

- 2 Květy stopkaté
- 10 Cípy kalicha na bázi nezúžené, tobolka nad 2,3 cm dlouhá, koruna tmavě modrofialová se žlutými tečkami v jícnu **G.dahurica**

- 10 Cípy kalicha na bázi zúžené, tobolka do 1,5 cm dlouhá, koruna uvnitř modrá, vně hnědá

G.lhassica

- 1 Stonek a listy hustě bradavčité, trubka kalicha celistvá, gynofor 4 až 5 mm dlouhý, koruna světle modrá **G.tenuicaulis**

- 1 Rostlina lysá, trubka kalicha celistvá, zářezy mezi cípy kalicha ostré, gynofor obvykle kratší než 7 mm, koruna modrá

G.olivieri

- 1 Rostlina lysá, zářezy mezi cípy kalicha zaokrouhlené až uťaté nebo kalich toulcovitý, gynofor alespoň 7 mm dlouhý

- 11 Lodyžní listy 2 až 4 mm široké, trubka kalicha celistvá, koruna modrá

- 12 Cípy kalicha delší než trubka, cípy koruny široce vejčité, hrotité, alespoň tak široké jak dlouhé **G.kurroo**

- 12 Cípy kalicha kratší než trubka, cípy koruny trojúhelníkovitě kopinaté, delší než široké

G.lowndesii

- 11 Lodyžní listy alespoň 5 mm široké nebo kalich toulcovitý nebo koruna žlutá

- 13 Přívěsky mezi cípy koruny ouškaté, trubka kalicha celistvá, koruna 4 až 5 cm dlouhá, tmavě modrá nebo modrofialová

G.kaufmanniana

- 13 Přívěsky nejsou ouškaté

- 14 Květy dlouze stopkaté, koruna nad 3,5 cm dlouhá, čnělka alespoň 3 mm, kalich toulcovitý, fialový

- 15 Cípy kalicha do 1 mm dlouhé, šídlovité, koruna světle žlutá **G.straminea**

- 15 Cípy kalicha 5-8 mm dlouhé, kopinaté až úzce eliptické, koruna modrá nebo bílá

G.waltonii

- 14 Květy přisedlé nebo krátce stopkaté, koruna do 3,5 cm dlouhá, čnělka do 2,5 mm, přívěsky do 3,5 mm, zářezy mezi cípy kalicha uťaté

- 16 Cípy kalicha do 1 mm dlouhé, šídlovité, tobotka 2-2,5 cm dlouhá, vejčitá, koruna tmavě modrá

G.decumbens

- 16 Cípy kalicha nad 3 mm dlouhé, širší, tobolka asi 1,5 cm dlouhá, eliptická

17 Cípy kalicha šídlovité až úzce čárkovité, koruna nad 3 cm dlouhá a v ústí nad 7 mm v průměru, světle žlutá **G.olgae**

17 Cípy kalicha čárkovité až čárkovitě kopinaté či obkopinaté, koruna kratší a užší

18 Vrcholové květenství hlávkovitě stažené, listy tupé, cípy kalicha čárkovitě kopinaté až obkopinaté, koruna světle žlutá

G.walujewii

18 Vrcholové květenství vrcholičnaté, listy špičaté, cípy kalicha čárkovité, tupé, koruna světle modrá nebo světle žlutá

G.tianschanica

Jednotlivé druhy jsou dosti proměnlivé. Nejčastěji se pod různými jmény pěstují **Gentiana cruciata**, **Gentiana macrophylla** a **Gentiana siphonantha**. Halda uvádí, že květy **G.lhassica** jsou přisedlé, většinou jednotlivé.

Josef Niederle

Použitá literatura

Grossheim, A. A., in Flora SSSR.

Ho, T. N., in FLora of China.

Schiman-Czeika, H., in Flora Iranica.

Pálava

Pavel Holík, Blížkovice

Když jsem vybíral téma dalšího svého článku napadlo mne, že bych mohl odskočit od popisných, populárně naučných temat původem z mé zahrady k docela jiné problematice a vzpomenout tak na členy klubu, kteří nejsou domovinou na Moravě a tudíž by rádi poznali některou z přirozených lokalit moravských, na kterých v době květu oko a srdce skalničkářovo trne vši možnou krásou a křehkostí. Nebylo možno nevpomenout na místo, kde mi bylo tolikrát tak, až srdce usedalo. Na Pálavu.

Pálava. Slovo dosti neobvyklé a zdánlivě prosté. Pojmenovat ale poetičtěji vápencová skaliska tyčící se nad vsí Pavlovem dost dobře ani nejde. Rozpálený štěrk a skalní výchozy, cvrkot sarančat a cvrčků a dusivé horko plné prachu v době vrcholného léta dává názvu docela za pravdu. Pokud ovšem chcete vychutnat krásu přírodních skalek naplno, musíte přijít jindy. Doporučuji konec dubna a květen.

Z Pavlova se dostanete na území CHKO Pálava celkem snadno po silnici a pak dle značek vzhůru. Projdete listnatým lesem kde ovšem roste také spousta zajímavých druhů rostlin, za mnohé bych jmenoval aron **Arum maculatum** a ovšem na krajích lesa rostoucí kamejku **Lithospermum purpureocaeruleum** tady neobyčejně pěknou, doma na skalce poněkud agresivní.

Pak vyjdete rovnou na louky pod skálami. I zde roste velká spousta parádních rostlin, které mezi sebou soutěží o obdivné pohledy kytekmiilovných návštěvníků zdejších míst. **Adonis vernalis**, **Pulsatilla grandis**, **Linum tenuifolium** či **Linum hirsutum** patří k těm nejvýraznějším. K nim se přidává ještě **Primula veris** či v létě kvetoucí a blíže neurčovaná **Ononis sp.** Většinou známé rostliny skalek až na zmíněné dva druhy lnů, které by jistě stály za hojnější rozšíření na našich skalkách.

Ovšem skutečná pastva pro oči a srdce skalničkářovo začíná až nad loukami. Hned první skalky vás zaujmou. Jsou pěkně členité a rozmístěné ve svahu, jako by vystavěné geniálním architektem. Ostatně celá Pálava je velké vápencové skalisko přisunutá sem, dle jedné geologické teorie, ustupujícím ledovcem. Jestli měl tenkrát pan učitel ve škole s touto teorií pravdu to nevím, ale jestli ano tak vidíte, že ani teorie o architektovi není tak docela bezpředmětná. Ale pojďme dál.

Nyní cesta vede jen štěrkovými chodníčky a místy po drnech kostřav vyrostlých mezi sutí. Hned ve štěrku pod čely skal je na co se dívat. V tuhle dobu zde zlatem svítí polštáře mochen **Potentilla cinerea**, trsy dvojštitků **Biscutela laevigata** a pěkně nízký, blíže neurčený druh pryšce **Euphorbia sp.** V místech, kde je porost trav poněkud rozvolněný se vzcházejí porosty kosatce **Iris pumila**, místy v pestré paletě barev. Od bělavé až po sytě modrofialovou někdy i s nádechem do červena. Mimochodem můžu vám říct, že tenhle harlekýn mezi kosatci se na skalce nepěstuje zase tak snadno. Ne že by byl nějaká choulostivka, ale jeho trsy se kruhovitě rozrůstají a pak se na skalce dostávají tam, kde není jejich místo, a navíc větvením slábnou. Utvoří pak hezké porosty, ale kvetou poskrovnu. Proto je třeba je často dělit. Já to dělám každé tři až čtyři roky.

O kus dál opět narážím na kvetoucí dvojštitky (**Biscutela**) a hned vedle na naši známou večernici **Delosma (Hesperis) tristis**. Jediná kytka ke které se hodí české pojmenování. Večernice smutná. Opravdu vypadá pořád jakoby povadle s nezdravou červenohnědou barvou převislých korunních plátků. Jestliže má na skalce sucho a slunce, vřele doporučuji všem milovníkům nevšedních kytek.

Ovšem největší krásu uvidíte až přímo v okolí Děviček, jak se lidově říká hradní zřícenině na jednom z vrcholů. Nevím, zda je do těchto míst přístup i v současné době. Kvůli ochraně lokality byly některé úseky pro veřejnost uzavřeny. Já to stihl ještě před uzavřením. Společnost rostlin je tu skoro stejná jako o něco níže. Jen skály jsou tu větší a členitější a v podstatě zabírají veškerý prostor. V jejich škvírách rozkvétají koberečky, pěkně nízké, dvou druhů mochen. Písečné, o té jsem psal před chvílí a mochny jarní (**Potentilla verna**). Střídají se s koloniemi růžic netřesku **Jovibarba sobolifera** a vápnem inkrustovanými růžicemi lomikamenu **Saxifraga aizoon**. Ty jsou prorůstány celkem pěkným pryšcem **Euphorbia seguieranus**. Ze škvír přímo ve skálách vyrůstají trsy kostřavy **Festuca cinera** a bochánce či polštáře té nejkrásnější kytky, jakou tady může skalničkář vůbec potkat. Písečnice velkokvěté **Arenaria (Czernohorskyia) grandiflora**. Tahle kytka, zde, na přirozených stanovištích netvoří bůh ví jaké polštáře. Tak kolem dvaceti až třiceti centimetrů v průměru. Ale zkuste dosáhnout na skalce takové velikosti bez toho, aby vám rozvolnila polštáře. Tady jsou bochánky pěkně tuhé a kompaktní a nyní v květnu obalené centimetr velkými, svítivě bílými květy a skoro splývají s vápencovým podkladem, ne nepodobné bílým přízrakům zakletých dcer bývalého hradního pána, které tady prý, ač nevině, bloudí zříceninami. Konkurenci tu rozhodně nemá. Kuřička jarní **Minuartia verna** kvete taky bíle, ale ne tak spontánně a má drobnější květy. Ale vraťme se ještě k písečnici. Je skutečně až neuvěřitelné, na jak exponovaných stanovištích s oblibou roste. Nejbližšími sousedy jsou trsy kostřav a kolonie růžic netřesků (**Jovibarba**) a rozchodníků **Sedum album**. Přitom jsem si ale nevšiml, že by měla nějakou zvlášť oblíbenou orientaci ke světovým stranám. V každém případě musí být rostliny rostoucí na zdejších skaliskách vystaveny dosti výrazným výkyvům jak teplotním tak vlhkostním a po celou zimu pak mrazivým, ničím neusměrňovaným větrům stejně tak i letním vysušujícím. Dovolují si z toho odvodit, že tohle asi bude příčina nepřilísné vytrvalosti a ozdobnosti na našich opečovávaných alpínech. Sám jsem na ni našel ideální místo na skalisku, které vzniklo tím, že jsem majzlíkem a kladivem rozmlátil veliký, snad dvou či třímetrákový balvan, dopravil jej po částech na zahradu a znovu sestavil tak, že v něm vznikly úzké a dlouhé spáry vzájemně pospojované tak, jak jsem odhadl vnitřek skal na Pálavě. A asi jsem se moc nemýlil, protože arenarie v jedné ze spár orientovaných na jihozápad roste špičkově, i když ze skály doslova visí. Roste tam už třetí rok a zatím má vzhled kompaktní polokoule velké asi jako roztažená mužská dlaň i s prsty.

Za dalšími květinami si musíme slézt poněkud níže. V trávnících a na roztroušených skaliskách rostou další dvě parádní skalničky. Obě dvě ve skalních štěrbinách, druhá pak i v řídkém trávníku na úpatí skalek. První je hvozdík **Dianthus lumnitzerii ssp. palaviensis**. Jeho květy jsou bílé a roztřepené do mnoha jemných úkrojků. Na skalce je nenáročný a má-li dost

sucha a slunce je i poměrně vytrvalý. Druhý je známý a krásný **Dianthus gratianopolitanus**. Je poněkud mohutnější než předchozí. Rozrůstá se jak mezi travou, tak i na skalách, kde tvoří poměrně mohutné a kompaktní polštáře úzkých sivých listů, z nichž v hojném počtu vyrůstají lodyhy s růžovými, na krajích korunních lístků třásnitě zubatými květy, které neobyčejně příjemně voní.

Tím by se dala celá exkurse ukončit. Jenže loukami s hlaváčky a konikleci a kakosty **Geranium pratensis** a **Geranium sanguineum** a dalšími květinami, které tu nebudu donekonečna jmenovat, sestupujete a nad vámi se tyčí jen skály s kytkami, až vám přijde líto, že tady nemůžete zůstat. Až k vám voní přepestrá směs květů a tu se do srdce vloudí takový zvláštní pocit smutku a současně neděje a tak sednete do trávy a koukáte. Zapadá slunce, ozývají se první cvrčci a jak kraj tichne až k vám se nese jedna z těch krásných moravských písní... Hlava bolí, srdce zpívá... Nakonec vstanete a pomalu scházíte a připadáte si časem vrácení o sto let. Dříve tady taky tak sedávali, asi častěji než my. A vymýšleli takové krásné písničky, když přemýšleli o životě... všechno cos miloval konec mívá. Zbyly tu po nich k naší potěše.

U patníku na silnici vedoucí do vsi, u cesty, kterou jsem sešel z kopců ležela plechovka a vedle něco páchnoucího. Vrátil jsem se. Pomyslel jsem si a napadlo mě, co tu zbyde po nás.

Tento způsob léta...

Zimní plískanice střídané holomrazy a letní sucha s tropickými teplotami způsobují největší škody na rostlinách našich skalek nížin a pahorkatin. Zvláště nešťatným dnem pro skalničky byl letošní 13.červenec. V tento den došlo k popálení některých rostlin prudkým letním sluncem. Postiženo bylo více brněnských skalek. Nejvíce byly poškozeny rostliny na které dopadalo přímo polední slunce. Z konkrétních druhů u mne na skalce se jednalo o *Primula auricula*, *P.marginata*, *P.wulfeniana*, *Bolax glebaria*, *Aubrieta gracilis*, *Dianthus brevicaulis* ssp.*brevicaulis*, *Picea mariana* 'Nana', *Saxifraga sempervivum*, *iranica*, a kultivary 'Duncan Lowe' a 'Jupiter'.

Zapátral jsem po příčinách a zjistil jsem, že osudnému 13.červenci předcházela dosti dlouhá série dnů s poměrně oblačným a do jisté míry vlhkým počasím s nejvyššími teplotami jen mezi 16 a 25 stupni. 13.7. došlo k značnému výkyvu, kdy nejvyšší teplota vystoupila na 34°C, vlhkost vzduchu v poledních hodinách byla nezvykle nízká a sluneční svit se díky téměř bezoblačné obloze blížil svému astronomicky možnému maximu. Rostliny nebyly na tento typ počasí adaptovány a došlo k podobnému efektu jako v předjaří, kdy prudké březnové slunce někdy poškodí stálezelené rostliny. Zatímco v předjaří takto ohrožené rostliny kryjeme nejčastěji smrkovým chvojnám, v létě chvojnám nepoužíváme, neboť rychle opadává. Tento problém řeší bílá netkaná textilie, kterou v kritické dny, které zjistíme z předpovědi počasí, nad exponovanými místy ve skalce natáhneme. Bílou netkanou textilií jsem přes léto doposud s úspěchem používal na krytí mladých hrnkovaných rostlin v množárnách proti bouřkovým lijákům, kroupám a nadměrnému oslunění.

Pro zajímavost připojuji tabulku s vybranými povětrnostními prvky naměřenými na území města Brna od 1.do 25.7.1998. Množství srážek neuvádím, neboť na skalce občas používám umělou závlahu.

Maximální astronomicky možný sluneční svit je na začátku července 16,3 hod.,v polovině měsíce 15,9 hod. a v závěru měsíce 15,3 hod.

Den	Nejvyšší denní teplota ve°C	Relativní vlhkost vzduchu v 15.hodin	sluneční svit v desetínách hodiny
1.	26,9	39%	11,4
2.	23,3	40%	9,7
3.	25,3	36%	11,0
4.	20,5	68%	3,0
5.	16,4	94%	0
6.	22,9	49%	5,8
7.	22,1	51%	5,9
8.	18,5	79%	6,0
9.	21,9	48%	8,9
10.	21,9	55%	6,2
11.	24,0	45%	8,4
12.	21,7	54%	1,8
13.	34,0 !	19% !	14,7 !
14.	25,5	40%	3,0
15.	24,1	30%	12,4
16.	25,4	31%	10,6
17.	24,4	46%	10,1
18.	28,7	39%	9,4
19.	29,8	41%	9,6
20.	35,3	29%	14,6
21.	34,5	28%	14,4
22.	33,7	42%	12,4
23.	34,0	37%	12,2
24.	28,1	53%	9,9
25.	23,4	78%	2,1

Změny v členské základně

V současné době máme 205 členů.

Jarní pololetí přivábilo 21 nových členů. Smutné je, že z toho je pouze 5 nových milovníků skalniček z Brna. Radostné je, že náš klub má tak dobrou pověst, že přilákal 16 nových členů z Moravy (mimo Brno), z Čech i ze Slovenska. Zdá se, že na tomto přírůstku má hlavní podíl úspěšná květnová výstava, nesmíme však také opomenout odbornost a osobní kouzlo našich reprezentantů a propagaci při meziklubových setkáních.

Pro zajímavost uvádím výpis obcí z Čech, jejichž občané jsou našimi členy:

Ve východních Čechách je to Běstvína, Hostinné, Sobotka a Dobruška, ze středních Čech Jesenice, Sedlčany, Vlašim a Chotětov, v jižních Čechách Dačice, Třeboň a Švihov, ze západních Čech Kasejovice a ze severních Bořislav. Z Prahy jsou 3 členové a ze Slovenska osm.

Z evidence jsme byli nuceni vyřadit 15 členů (nezaplatili členské příspěvky za poslední 3 roky): Albrechtová (280), Boudová (201), Čadová (387), Hohnová (225), Jílková (236), Konečná (19), Kovaříková (219), Pilous (83), Reinerová (114), Střecha (386), Švaříčková (288), Šmiták (231), Šimůnková (127), Tománek (194), Váhal (327). Další tři členové nás opouštějí na vlastní žádost (Chlebková, Kovaničová, Vrbasová).

Tyto odpisy způsobily, že skutečný přírůstek jsou pouhé tři osoby.

Danuše Prokešová

Drobné zprávy a informace

* Letošní SETKÁNÍ zástupců skalničkářských klubů z České a Slovenské republiky organizují koncem září přátelé z bruntálského klubu Campanula.

* Nezapomeňte si poznamenat termíny a místo konání členských schůzí i výroční členské schůze ! Členské schůze jsou vždy 1.čtvrtek v měsíci v 16.30, VČS v sobotu 23.1.1999 v 9.00, vše na Křenové 67.

* Účastníci výměny semen mají poslední možnost předat řádně vyčištěná semena na listopadové schůzi.

* Uzávěrka příštího čísla Zpravodaje je 20.prosince 1998, k dispozici by mělo být na VČS. Těším se na Vaše články, postřehy a připomínky.

Ing.Mojmír Martan